

En ensartet CO₂e-afgift vil stærkt begrænse mulighederne for en rentabel fødevareproduktion i Danmark

En ensartet CO₂e-afgift vil stærkt begrænse mulighederne for en rentabel fødevareproduktion i Danmark, og dermed være i konflikt med Klimaloven. Selv en afgift på 125 kr. pr. ton CO₂e vil fjerne forretningsgrundlaget for mange bedrifter og for endnu flere begrænse mulighederne for at investere i de nødvendige virkemidler. En CO₂e-afgift vil sætte sig i driftsresultatet, fordi virksomhederne er i skarp international konkurrence og dermed ikke kan overvælte de stigende produktionsomkostninger i salgsprisen. Indtjeningen vil falde markant og økonomisk robuste bedrifter vil blive økonomisk uholdbare. Det vil føre til en konkursbølge med omfattende tab af arbejdspladser til følge. En høj ensartet afgift på 750 kr. pr. ton CO₂e eller derover vil føre til en dissideret afvikling af stort set hele fødevareproduktionen, som vi kender den i dag.

Konsekvenser af en CO₂e-afgift – mekanisk beregning

En vurdering af konsekvenserne af en CO₂-afgift på de biologiske processer i landbruget er forbundet med ekstraordinær stor usikkerhed. Helt afgørende for konklusionerne er antagelser om: (i) tilstedeværelsen og udviklingen af reduktionsteknologier, (ii) udviklingen og implementering af klimapolitik i andre lande (især uden for EU) og (iii) betydningen for afsætningsmulighederne i et erhverv, hvor priserne i høj grad bestemmes af udbuds- og efterspørgselsforhold på verdensmarkedet.

En mekanisk alt-andet-lige beregning bidrager til at belyse konsekvenser af en CO₂e-afgift givet den nuværende produktionsstruktur uden antagelser forbundet med stor usikkerhed, men også uden at tage stilling til den fremtidige udvikling af fremkomsten af nye virkemidler.

I et konjunktur neutralt år skønnes planteavlsbedrifterne i gennemsnit at have et driftsresultat før ejeraflønning på 613.000 kr., jf. figuren nedenfor. Tilsvarende gælder for malkekvægsbedrifterne et driftsresultat før ejeraflønning på 800.000 kr., og for grise et driftsresultat før ejeraflønning på 731.000 kr. For alle heltidsbedrifter i landbruget gælder et gennemsnitligt driftsresultat før ejeraflønning på 678.000 kr. i et konjunktur neutralt år. Indtjening for de enkelte bedriftstyper opstår som følge af hovedaktiviteten, men der vil også være indtægtskilder tilknyttet landbrugsjord og andre landbrugsaktiviteter.

En CO₂e-afgift vil sætte sig i driftsresultatet

En CO₂e-afgift er en skat på fødevareproduktionen i Danmark, mens produktion hos udenlandske konkurrenter vil være upåvirket. Det gælder i udlandet, hvor danske og andre udenlandske producenter i et givet land konkurrerer med de nationale producenter. Det gælder også for afsætningen i Danmark, hvor danske producenter er i konkurrence med de udenlandske producenter. Her bemærkes, at en stor del af fødevareforbruget i Danmark importeres fra udenlandske konkurrenter.

De danske producenter vil ikke i nævneværdigt omfang kunne overvælte de stigende produktionsomkostninger i salgsprisen på deres produkter. Det skyldes, at prisen hos konkurrenterne er uændrede, og at de danske producenter som led i den almindelige konkurrence vil blive fravalgt på grund af en højere pris. Det gælder både i forhold til vores afsætningsmuligheder på de globale markeder, men også på hjemmemarkedet. En CO₂e-afgift vil derfor skulle håndteres inden for bedriftenes eksisterende økonomi, dvs. at driftsresultatet vil blive reduceret.

En høj ensartet afgift på udledningen fra landbrugets biologiske processer fjerner forretningsgrundlaget for langt hovedparten af landbrugsproduktionen i Danmark. Ved en høj ensartet afgift på 750 kr. pr. ton CO₂e på alle udledninger vil driftsresultatet før ejer aflønning for en gennemsnitlig heltidsbedrift gå fra et overskud på 678.000 kr. til et underskud på 250.000 kr. svarende til en reduktion af driftsresultatet på 137 pct. For driftsformen kvæg vil driftsresultat falde med 196 pct., mens grise- og planteavlbedrifter vil falde med hhv. 132 pct. og 87 pct.

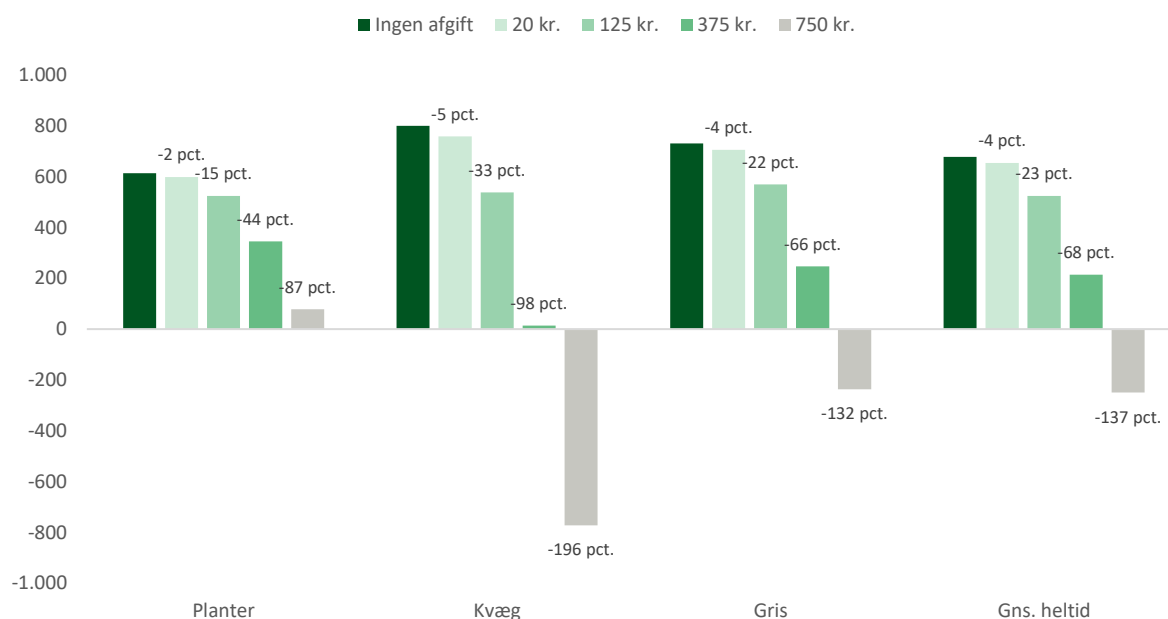
Lavere afgiftssatser fjerner også store dele af forretningsgrundlaget

Også en ensartet afgift på 375 kr. eller 125 kr. pr. ton CO₂e vil føre til en markant forringelse af driftsøkonomien i dansk landbrug. Driftsresultatet vil, afhængigt af hovedaktiviteten på bedriften, blive reduceret med mellem 44 pct. og 98 pct., ved en afgift på 375 kr., mens en afgift på 125 kr. pr. ton CO₂e vil betyde at driftsresultatet før ejer aflønning vil falde med mellem 15 og 33 pct. For kvæg- og griseproduktion vil driftsresultatet ved en afgift på 125 kr. pr ton CO₂e. reducerer driftsresultatet før ejer aflønning med hhv. 33 og 22 pct.

Når kvæg- og grisebedrifters driftsresultat før ejer aflønning reduceres med ca. 1/3 og 1/5 ved en afgift på 125 kr. pr ton CO₂e, er der ikke tilstrækkelig plads i driftsøkonomien til at foretage investeringer i fortsat drift og samt i den nødvendige strukturudvikling, der skal sikre et konkurrencedygtigt erhverv fremadrettet. Ligeledes udfordres mulighederne for at foretage investeringer i den grønne omstilling.

Figur 1

Driftsøkonomiske konsekvenser ved en ensartet afgift (før ejer aflønning)

Anm.: Datamærkater angiver ændringen i driftsresultatet som følge af afgift i pct. Beregningerne er inkl. afgift på udledningen fra lavbundsgrunde. Driftsformerne planter, kvæg og gris omfatter kun heltidsbedrifter. Gns. heltid er beregnet pba. af alle driftsformerne inkl. øvrige. Driftsresultatet er efter finansieringsomkostninger og før ejer aflønning. De illustrerede afgiftssatser afspejler forventning til den evt. kommende New-Zealand model dog med en ensartet (fremfor differentieret) afgift på 20 kr. pr. ton CO₂e, samt satserne i Aftale om grøn skattereform for industri mv. fra juni 2022 (sats for mineralogiske processer mv. på 125 kr. pr. ton CO₂, satsen for kvoteomfattede virksomheder i industrien på 375 kr. pr. ton CO₂, satsen på ikke-kvoteomfattede virksomheder i industrien på 750 kr. pr. ton CO₂. Kvoteomfattede virksomheder skal derudover også betale for deres CO₂-kvote). Kilde: L&F pba. Regnskabsstatistik for Jordbrug, Danmarks Statistik.

Stor stigning i økonomisk udfordrede bedrifter fører til konkursbølge

Et negativt eller kraftigt reduceret driftsresultat giver ingen eller ringe mulighed for at forrente kapitalapparatet, aflønne brugerfamilien og foretage nødvendige nyinvesteringer. En CO₂e-afgift vil derfor føre til, at en stor del af bedrifterne ender i en økonomisk uholdbar situation. Omfanget heraf vil afhænge af størrelse på afgiften.

Betragtes andelen af bedrifter, der i udgangspunktet er økonomisk robuste, så viser resultaterne, at en afgift på 750 kr. pr. ton CO₂e vil føre til, at 65 pct. af heltidsbedrifterne bliver økonomisk uholdbare i en grad, at det må forventes, at de ikke kan opnå finansiering til den fortsatte drift. For kvæg og grise er det 93 pct. og 63 pct. af heltidsbedrifterne der bliver økonomisk uholdbare, mens det for planteavlsbedrifterne er 40 pct. af bedrifterne, der bliver økonomisk uholdbare.

En afgift på 750 kr. pr. ton CO₂e vil derfor føre til en konkursbølge i landbruget og særligt for den animalske produktion vil en afgift af denne størrelsesorden føre til kraftige reduktioner af produktionen. ¾ af mælkeproduktionen og 90 pct af produktionen af grise afsættes internationalt i skarp konkurrence med lande, der ikke bliver pålagt en afgift hvor der ikke kan forventes, at afgiften kan overvæltet på forbrugerne på disse markeder. Det betyder at en stor del af råvaregrundlaget for fødevarerindustrien fjernes.

Også ved lavere afgiftssatser kan der forventes et betydeligt omfang af konkurser. Ved en ensartet afgift på 375 kr. pr. ton CO₂e, vil 69 pct. af de økonomisk robuste kvægbedrifter overgå til at være økonomisk uholdbare. For grise vil 38 pct. af de økonomisk robuste bedrifter overgå til at være økonomisk uholdbare. Ved en ensartet afgift på 125 kr. pr. ton CO₂e vil 24 og 11 pct. af kvæg- og grisebedrifter, der i udgangspunktet er økonomisk robuste, overgå til at være økonomisk udfordret. Det vil sige, at også ved lavere afgiftssatser vil der kunne forventes et betydeligt omfang af konkurser.

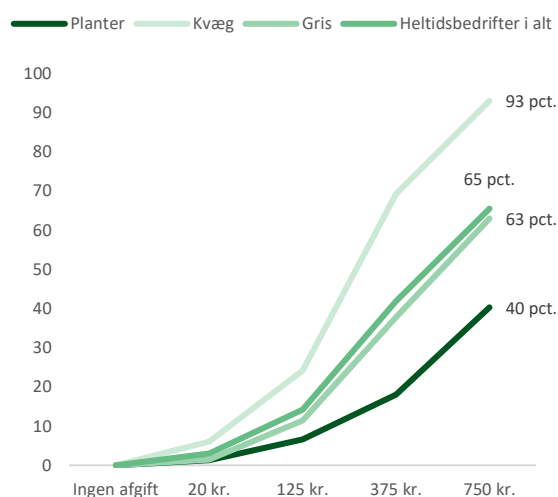
En ensartet afgift på landbrugets udledninger må forventes at føre til en reaktion fra den finansielle sektor. Afgifterne vil føre til betydelige reduktioner i jordprisen fremadrettet og dermed en reduktion af den finansielle sektors pant i landbrugets aktiver. Selv ved de lave satser for en afgift må der forventes en opstramning af landbrugets adgang til finansiering i udvikling af bedrifterne og investeringer i den grønne omstilling. Fx skriver Finans Danmark i en kommentar til Økonomi og Miljø 2022 om en høj ensartet afgift " En ensidig national CO₂e-afgift på landbrugets biologiske processer vil have store økonomiske konsekvenser for erhvervet og slå negativt igennem på værdien af erhvervets aktiver samme dag, som en sådan afgift vedtages." ¹

¹ [Økonomi og Miljø 2022](#)

Figur 2

Økonomisk robuste bedrifter, der bliver økonomisk uholdbare givet forskellige afgiftssatser for en CO₂e-afgift

Andel målt på antal bedrifter, pct.

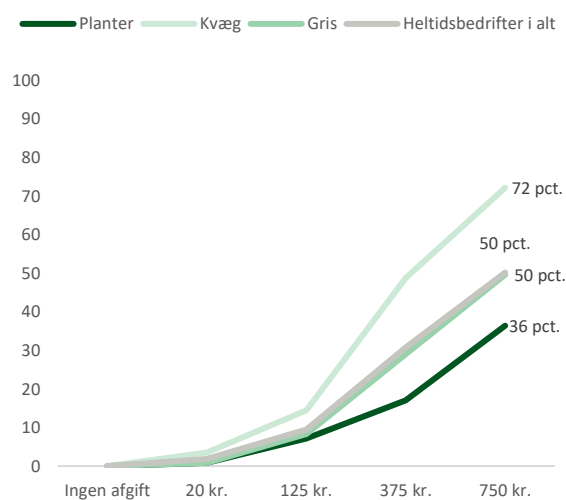

Kilde: L&F pba. Regnskabsstatistik for Jordbrug, Danmarks Statistik.

Figur 3

Økonomisk robuste bedrifter, der bliver økonomisk uholdbare givet forskellige afgiftssatser for en CO₂e-afgift

Andel målt på omsætning, pct.

Kilde: L&F pba. Regnskabsstatistik for Jordbrug, Danmarks Statistik.

På bagsiden af en konkursbølge må der forventes kraftige prisfald på landbrugsjorden, idet denne produktionsfaktor alene anvendes i landbruget. De fleste kvæg- og grisebedrifter vil overgå til planteproduktion. Det betyder reelt, at de pågældende kvæg- og grisebedrifter vil gå konkurs. Jordprisen på de pågældende bedrifter vil falde indtil, at en ny ejer vil kunne skabe en økonomisk bæredygtig forrentning alene baseret på de eksisterende markarealer, men uden dyrehold. Set ud fra sektoren som helhed vil denne omstilling føre til en stort set uændret planteproduktion.

De her anvendte regnskabsanalyser kan ikke kvantificere størrelsesordenen af denne omstilling på den enkelte bedrift. Det kan dog ikke afvises, at der vil være en vis mælkeproduktion til det danske marked, i det omfang danske forbrugere har præferencer for danske produkter. Danske smågrise til eksport, har en stærk konkurrence position, hvorfor det heller ikke kan afvises, at der fortsat er mulighed for en produktion af en vis størrelse.